

Otvorenie výstavy Riaditeľa umelci

21. 9. 2026 | TLAČOVÁ SPRÁVA

Organizátor: Stredoslovenská galéria

Miesto: Stredoslovenská galéria, Bethlenov dom, Dolná 141/8, Banská Bystrica

Vernisáž výstavy: 30. 9. 2026, 17:00 hod. (streda)

Trvanie výstavy: 1. 10. – 22. 11. 2026

Autori: Ján Paľo, Maroš Rovňák, Stanislav Tropp, Viliam Ruttkay – Nedecký

Kurátorka výstavy: Zuzana Majlingová

Architektúra a grafický dizajn: Peter Liška

Kolektívna výstava kriticky skúma tvorbu štyroch riaditeľov Stredoslovenskej galérie: Viliama Ruttkaya-Nedeckého (1892 – 1967), Jána Paľu (1924 – 1993), Stanislava Troppa (1950 – 2022) a Maroša Rovňáka (1972), ktorí popri riadení inštitúcie zostali aktívnymi tvorcami a ich diela sa zachovali v zbierkovom fonde galérie. Ústredným posolstvom a špecifikom celého konceptu je, že výstava prerozpráva príbeh inštitúcie výlučne prostredníctvom autonómnej tvorby umelcov-riaditeľov, teda cez médiá maľby, grafiky, objektu či inštalácie, pričom zámerne nepoužíva tradičné archívne dokumenty. Autorská identita umelcov a ich vizuálny jazyk tu slúžia ako priama ilustrácia doby, v ktorej na čele galérie pôsobili.

Kurátorská koncepcia preto pristupuje k predstaveným dielam selektívne a inštrumentálne. Umelecké artefakty nevníma ako izolované estetické objekty, ale ako vizuálne dokumenty. Návštevník má možnosť sledovať vývoj galérie od jej povojnových začiatkov, cez obdobie normalizácie až po spoločenskú transformáciu po roku 1989. Výstava sa opiera o metodológiu inštitucionálnej kritiky a historiografie, pričom jej primárnym cieľom je systematická sebareflexia poslania, identity a funkcií galérie v regionálnom i celoslovenskom kontexte.

V záverečnej časti výstava prezentuje tvorbu doteraz aktívne tvoriaceho umelca Maroša Rovňáka. Jeho autorský program tematizuje spoločenské predsudky a systémové tlaky, ktorým čelí LGBTQ+ komunita, čím celý inštitucionálny príbeh zásadne aktualizuje. Cez optiku jeho diel výstava prekračuje rozmer historického bádania a artikuluje živú reakciu inštitúcie na napätie v súčasnej domácej kultúrnej politike.

Príbeh galérie sa tak odкрýva na pozadí dejinných zvrátov a ideologických limitov, ktoré priamo ovplyvňovali manažérske rozhodnutia aj osobnú tvorbu jej riaditeľov od minulých režimov až po aktuálne zápasy o slobodu a otvorenosť kultúrneho priestoru.

Kľúčovú rolu pri čítaní výstavného naratívu zohráva samotné priestorové usporiadanie. Architektúra výstavy funguje ako aktívny interpretačný nástroj, ktorý diváka vedie paralelnými líniami inštitucionálnych dejín a individuálnych autorských programov.

Predstavený výstavný projekt nevníma históriu galérie cez prizmu nekritickej retrospektívy jej riaditeľov-umelcov. Naopak, pozýva diváka k otvorenému dialógu o tom, ako politická moc, autorská identita tvorcov a historické okolnosti formujú pamäť, charakter, vizuálne dedičstvo a zbierkový fond našej kultúrnej inštitúcie.

– Zuzana Majlingová